

NOTA EDITORILOR

Crearea României Mari în 1918 a fost urmată de evoluții majore din punct de vedere politic, economic și social. Așa cum era de așteptat, aceste transformări au generat o dezbatere amplă în cadrul forurilor decizionale și nu în ultimul rând al societății românești cu privire la necesitatea revizuirii Constituției din 1866 sau a adoptării unui nou act legislativ fundamental care să reflecte noile realități din România Mare. Luând în considerare aportul economic, politic, demografic, cultural etc. al celor trei provincii integrate în cadrul statului român – Basarabia, Bucovina și Transilvania –, s-a conturat opinia majoritară care susținea că simpla extindere a prevederilor Constituției din 1866 asupra provinciilor enumerate anterior nu era suficientă. În argumentarea acestui punct de vedere au fost invocate inclusiv chestiunea minorităților naționale (maghiară, germană, evreiască, sârbă, polonă etc.), a noilor confesiuni (greco-catolică, catolică, protestantă), ce au avut o pondere extrem de redusă în cadrul Vechiului Regat, precum și faptul că, prin semnarea tratatelor de pace din 1919-1920, statul român a garantat tratamentul egal al tuturor cetățenilor români, precum și respectarea drepturilor minorităților. Mai mult, reforma agrară din 1921 și politica de dezvoltare industrială a țării promovată de guvernele aflate la putere după 1918, îndeosebi de către guvernul liberal condus de Ion I.C. Brătianu, au creat noi raporturi sociale, care trebuiau, de asemenea, a fi reglementate pe baze moderne. În consecință, ținând seama de realitățile politice, economice, sociale și culturale existente după 1918, opinia majoritară a afirmat necesitatea adoptării unui nou act legislativ fundamental. Constituția din 1923, intrată în vigoare la 29 martie 1923, a menținut principiile generale ale Constituției din 1 iulie 1866 și a preluat o mare parte din textul acesteia. Păstrând în esență caracterul liberal al actului fundamental precedent, Constituția din 29 martie 1923 a reușit, totuși, prin intermediul unui limbaj juridic superior și modern, să adapteze textele Constituției din 1866 la cerințele impuse de noile realități. Totodată, Constituția din 1923 a asigurat drepturi și libertăți mai largi, o mai bună separație a puterilor în stat, precum și cadrul legislativ necesar procesului de modernizare și dezvoltare a României Mari, respectiv, a societății românești.

Având ca punct de plecare importanța Constituției din 29 martie 1923 în evoluția istorică a României în cursul primei jumătăți a secolului XX, Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române din Cluj-Napoca a organizat în zilele de 24-26 mai 2023 conferința națională intitulată „100 de ani de la

adoptarea Constituției României Mari”. În cadrul comunicărilor prezentate cu acest prilej, participanții au analizat nu numai cele mai importante chestiuni referitoare la contextul intern și extern al adoptării Constituției din 1923, ci și alte momente semnificative din istoria constituționalismului românesc în cursul secolelor XIX-XX, formulând opinii și judecăți de valoare pertinente, bine documentate și temeinic argumentate. Prezentul supliment al Anuarului Institutului de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române din Cluj-Napoca reunește majoritatea comunicărilor prezentate în cadrul conferinței amintite anterior.